

NARRATIVA

Salvador Company,
Lawn Tennis.
MOLL. Palma, 2005.

Lawn Tennis, el darrer llibre de Salvador Company (València, 1970), s'obre amb una cita de W.G. Sebald sobre la capacitat que tenen algunes coses de tornar inesperadament després d'una llarga absència i es clou amb una altra cita, en aquesta ocasió de Max Aub, en què es defineix l'intel·lectual com aquella persona per a qui els problemes polítics són problemes morals. Dues citacions, dos detalls que confirmen una teoria que gairebé mai m'ha fallat: en els bons llibres (i m'apresso a dir que *Lawn Tennis* és un excel·lent llibre) no hi ha res que sigui sobrer, tots els detalls tenen significat perquè són posats per l'autor amb l'objectiu de projectar cap endavant la història que ens vol explicar.

A *Lawn Tennis*, doncs, ens trobem amb quatre relats d'extensió variable i relligats per uns quants trets i personatges comuns que donen al conjunt una notable sensació d'unitat. Penso, per exemple, en les constants referències al poble de Benborser (el Macondo particular que Salvador Company va construir en cada llibre que escriu) i al cronista Eveli Volero (el seu José Arcadio Buendía, per continuar amb el símil). També m'hi fa pensar, en aquesta unitat del conjunt, l'ús d'un narrador en primera persona que resideix a l'estranger però que torna al poble forçat per les circumstàncies que precisament generen cada relat; penso en els contactes d'aquest narrador amb la gent que va viure la Guerra Civil i la immediata postguerra des del bàndol dels perdadors i, sobretot, penso en un dels recursos narratius bàsics del llibre: la recuperació de la memòria a partir de testimonis orals, fotografies, documents, etcètera.

GENT DE BENBORSER

Estructuralment, el llibre el podríem dividir en tres seccions. La primera i la tercera ocupades per un sol relat –*Lawn Tennis* i *Marxa enrere*, respectivament– i la central aplegada sota el títol genèric *Gent de l'avior* i formada per dos relats més breus: *Antics veïns* i *Fets reals*. Dintre del conjunt del llibre aquesta secció central és la que adopta un to més lleuger en camuflar-se la veu narradora sota la figura de l'esmentat Eveli Volero, un personatge que Salvador Company fa servir com a cronista de la vida i miracles de la gent de Benborser i que ja va començar a desenvolupar en el seu primer llibre, *El cel a trossos*. Sota una capa satírica a *Gent de l'avior* se'ns expliquen dues històries que retraten la misèria moral –i de l'altra– que van comportar el final de la guerra i la immediata postguerra.

Sobre la dignitat i el passat que torna

JOAN JOSEP ISERN

SALVADOR COMPANY VA NÉIXER A VALÈNCIA EL 1970

Les perles del llibre, però, les trobem al meu parer en el conte inicial i en el que tanca el llibre. En el primer –*Lawn Tennis*– se'ns explica una preciosa història d'amistat entre dos joves pertanyents a cada un dels bàndols que es van enfrontar en la guerra. La metàfora d'un partit de tennis jugat pels dos amics –de noms Manuel i Manel– damunt d'una pista d'herba, començat els primers dies de la guerra, in-

terromput durant tres anys, reprès el mateix dia de l'ocupació del poble per l'exèrcit vencedor i truncat definitivament abans de jugar-se la pilota decisiva del cinquè set dona ocasió a l'autor per escriure una bellíssima al·legoria –amb sorpresa final inclosa– sobre el record, l'amistat i la dignitat moral com a úniques armes en mans dels vençuts davant l'estultícia.

A *Lawn Tennis* Company de-

mostra que domina tant l'art d'explicar com el d'ometre a l'hora de dosificar la informació que ens posa damunt del paper. Una cosa similar podria dir de *Marxa enrere*. Sense cap motiu aparent un dia Salvador, de 84 anys i oncle del narrador, es tira per la finestra del celobert i li deixa al seu nebot, resident a Anglaterra, un llegat de llibres i documents que, degudament investigats, permetran descobrir

les causes que han portat el vell al suïcidi.

Tal com indiquen de manera inequívoca les citacions que l'emmarquen, en aquest llibre Salvador Company ens parla dels records i de la decència. Dels records que tornen perquè, en el fons, mai han mort del tot en les persones que els han viscut i de la decència personal com a programa vital contra l'estultícia que ens envolta. I ho ha deixat escrit en un recull de contes impecable que des d'aquí els recomano ferventment... si són capaços de llegir-lo sense entrebancs oculars, perquè, deixant de banda el seu esplèndid contingut, l'artefacte editorial denominat *Lawn Tennis* és un producte que sembla talment ideat per alguna ment retorçada amb l'únic objectiu de fer fugir per cames aquells lectors que no gaudeixin d'una vista privilegiada.

Em refereixo al desaprensiu disseny que algú ha perpetrat (i un altre algú ha autoritzat, esclar), no només d'aquest llibre sinó de tots els nous que s'incorporen al catàleg de la veterana col·lecció *Raixà* d'Editorial Moll. Format petit, línies de text que aprofiten tota l'amplada de la pàgina, lletra de cos mínim a l'interior (ara que hi penso, encara bo que no els ha agafat la tonteria del paper ecològic i imprimeixen en paper blanc, tot i que no ho diré gaire fort per no donar idees) i uns textos de solapa i contracoberta –pensats, se suposa, per atreure lectors indecisos– que són l'apoteosi de la il·legibilitat. Una veritable llàstima perquè, creguin-me, el plaer de llegir *Lawn Tennis* no s'hauria de veure tan agredit per les limitacions d'un disseny lamentable.

El bel·licós i les eixides

PAU DITO TUBAU

ASSAIG

Antoni M. Alcover,
Obres completes II.
MOLL. Palma, 2005.

Amb la publicació del segon volum de les obres completes d'Antoni Maria Alcover es prolonga el compromís tret durant el centenari del naixement de Francesc de Borja Moll de publicar les obres dels dos màxims faedors del *Diccionari Català-Valencià-Balear*, tant en català com en castellà, de cara a un públic més o menys especialitzat o curiós amb els documents històrics. El primer volum de la summa d'Alcover contenia l'inedit de caràcter autobiogràfic titulat *Quatre anys de Vicari General (1898-1902)*, en què el clergue camperol recollia multitud d'experiències viscudes a la cúria de Mallorca: afers de rang eclesiàstic, conflictes entre se-

glars i religiosos, difícils duels d'autoritat i beates manies diverses; en la mateixa sintonia, el segon volum recull una abrandada defensa del perfil ideològic i biogràfic de l'integrista D. Sardà –l'ultracatólic d'*El liberalismo es pecado*–, un pamflet contra la penetració del protestantisme a Espanya en la línia de Balmaes i un elogi dels intransigents i bel·ligerants membres de la Companyia de Jesús, sempre capdavanters a l'hora d'enaltir les virtuts jeràrquiques i eclesiàstiques.

Alcover no només provenia d'una família manacorina de dilatada obediència al tradicionalisme de caliu carlí, fidel en la defensa dels dogmes en què s'havia educat, no només es va formar fervorosament al Seminari Conciliar de Sant Pere, envoltat dels més radicals entre els defensors de l'integrisme messiànic i providencialista, aquells que s'encenien d'ira davant dels catòlics moderats i possibilistes, sinó que tenia un caràcter entusiasta, tossut i

guerrer que aplicava pastoralment en cadascuna de les seves accions. Amb l'expansió del catalanisme conservador i diverses circumstàncies biogràfiques vinculades a les seves amistats, va començar a coincidir amb el nacionalisme català del nou-cents, però només com a derivació d'unes coordenades religioses de previ acatament.

LLUITA EN SOLITARI

La fabulosa fama com a estudiós del català que va arribar a adquirir, presidència de la novella secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans inclosa, unida a la posterior postergació que va patir entre els caps de colla del catalanisme, propiciada en part pel seu caràcter insurgent, no gaire dialogant, el van empènyer a continuar la lluita a favor del vernacle gairebé en solitari, des de Mallorca, amb ajudes d'Alfons XIII, secretes sintonies amb la dictadura de Primo de Rivera i un passaport de persona poc grata a Catalunya. Però l'home va

perseverar i la tasca que s'havia decidit a concloure va avançar a ratxes fins que diverses ànimes caritatives van prendre'n el relleu a fi i efecte d'acabar la magna obra.

La participació de Francesc de Borja Moll no només va ser decisiva durant la darrera dècada de la vida d'Alcover, tant abans com després de l'inici de la redacció final, encetada a mitjans de la dècada del 1920, sinó que va contribuir a matisar algunes de les arestes ortogràfiques alcoverianes després que el mestre morís d'atac de feridura, cristianament, el 8 de gener del 1932. La salut se li havia començat a deteriorar, inexorable, no gaire després que desapareguessin les subvencions i sentís que ja no podia portar a terme les feines proposades. Bel·licós com pocs, l'adveniment de la República tampoc no li devia agradar gens, però més enllà de les estretors del catòlic de combat, l'obra científica i humanística d'Alcover sobresurt encara avui com una de les més profundes i tenaces de la seva època. Si es descompta el talent innat, l'aptitud de Joan Coromines a l'hora de superar l'ombra de Fabra no s'explica sense una síntesi entre les figures dels seus dos grans predecessors.